

Klinges historieskrivning

DEBATTRUTAN

Matti Klinges inlägg i Öhman-debatten bidrar till att ge en skev bild av vad humanistisk vetenskap egentligen är, skriver Fred Karlsson, professor i allmän språkvetenskap.

Fallet Öhman borde förvisso nu avföras från dagordningen. Som P.-E. Lönnfors träffande sade (Hbl 30. 6): Löjet drabbar dem som blir lurade, i det här fallet Helsingfors universitet. Men saken har trots allt också sina allvarliga aspekter. Matti Klinges senaste yttranden kräver tyvärr ännu några preciseringar.

8. 7 skriver Klinge i Hbl att det som irriterat honom mest är att "man med några vetenskapsmäns benägna hjälp bidragit till att göra en enorm sak av någonting som både juridiskt och framför allt vetenskapligt är preskriberat."

Klinges uppfattning om vetenskaplig etik är nog här unik, åtminstone bland forskare. Felaktiga påståenden och teorier, för att inte tala om dumheter och rena förfalskningar, blir aldrig vetenskapligt preskriberade.

I Hbl 5. 7 framförde Klinge det härresande påståendet att sakkunniggruppens utredning skulle ha ba-

serat sig på forskningsetiska premisser som gäller bara naturvetenskaperna, inte humanvetenskaperna. För detta blev Klinge med rätta kritiserad på ledarplats i HS 6. 7.

Med "några vetenskapsmän" ovan antar jag att Klinge avser bl.a. mig, som 21. 9. 95 bad universitetets rektor låta utreda oklarheterna i Öhmans lic.-avhandling. Det fanns två orsaker till min begäran, dels vikten att få klarhet i fallet, dels Klinges artikel i Hbl 17. 9. 95, som mynnade ut i en diffus diskussion om "slarv" och "fusk", med antydning att Öhman bara slarvat.

Den här artikeln blev många besvikna på. Allmänheten fick uppfattningen att universitetet tänkte tuga ihjäl eller bortförklara allting, nånting som bl.a. flera av mina grannar i Kottby vittnade om. Det syntes nödvändigt att gå till botten med saken. Ute i offentligheten var ju allting från första början. Upprinnelsen till det hela var ju Gustaf Widéns artikel i Hbl 8. 9. 95, där han refererade Meidals avslöjanden.

En av dessa "några vetenskapsmän" som blåst upp saken, därtill som den första i dagspressen, är alltså den person Matti Klinge ser om han går och ställer sig framför närmaste spegel.

I IS 8. 7. 96 medger Matti Klinge att han inte läst varken lic.-avhandlingen eller slutrapporten. Detta är helt oförsvarligt. Matti Klinge har surfat omkring i offentligheten oftare än någon annan vetenskapsman i den här saken, med starka uttalanden, utan att ha bekantat sig med de grundläggande dokumenten. Samtidigt klandrar han dem som försöker etablera fakta för att ha blåst upp saken i offentligheten! Vem måntro bidrar mera till att ge en skev bild av vad humanistisk vetenskap egentligen är?

Klinges slappa och okritiska hantering av problemets kärna är sam-

tidigt ett exempelsvar på frågan hur Öhmans lic.-avhandling egentligen gick igenom i fakulteten. Formellt är fakulteten ansvarig. Men moraliskt är ansvaret hos granskarna, professor Olof Enckell och docent Ester-Margaret von Frenckell, som inte var tillräckligt kritiska. Det hade räckt med en varningssignal från en av granskarna för att fakulteten som helhet skulle ha lystrat.

Carl Öhman och med honom Matti Klinge har alltså fullständigt rätt, då de säger att också universitetet (speciellt Enckell och von Frenckell) har sin del av ansvaret. Men Öhmans syn att allt nog måste vara i sin ordning på grund av granskarnas yrkeskunnande (HS 5. 7) är önsketänkande. Hans bluff lurade granskarna och den har nu lett just till att deras professionella kunnande är ifrågasatt.

Vetenskap, inklusive granskning av avhandlingar, är ett verk av människor och därför potentiellt behäftat med brister som människor har. Missstag kan ske då forskarsamfundet nuckar till. Det som skiljer vetenskap från sagoberättelser och annat tyckande är respekt för fakta, en kritisk attityd, en vilja till omprövning (också av begångna missstag) och beredvillighet till offentlig granskning. Universitetens unika uppgift är att försöka leva efter de här idealen också i praktiken, även om det ibland – som Lönnfors sade – urartar i lärdomshögfärd.

Slutrapporten om Carl Öhmans licentiatavhandling är långt från sådan lärdomshögfärd. Den stämmer till allvarig begrundan på många nivåer. Det gör också hela den process som nu för universitetets del formellt avslutats. Hur väl universitetet och vetenskapen kunnat försvara sina intressen på ett trovärdigt och begripligt sätt kommer framtiden att utvisa. För egen del är jag optimist.

Fred Karlsson